

Kavringen

**FROGNER
HISTORIELAG**

*Nr. 97
Juni 2020*

KAVRINGEN nr. 97 – Juni 2020

Utgitt av

Frogner historielag

Tidemandstuen, Tidemands gate 44, 0260 Oslo

post@frognerhistorielag.no

ISSN 1892-1825

- Redaksjon:** Bjørn Stendahl (ansv. red.), Knut Are Tvedt,
Wenche Lie Giæver, Lasse Tømte
- Styret i Frogner historielag:**
- Leder: *Elisabeth Solem*
Grandeveien 3 C, 0286 Oslo
Tlf 22 43 70 28 – mobil 98 46 45 86
E-post: elisabeth.solem@getmail.no
- Nestleder: *Erik Collett*
Briskebyveien 86 B, 0259 Oslo
Tlf 90 52 44 84
E-post: erik.collett@gmail.com
- Sekretær: *Wenche Lie Giæver*
Hammerstads gate 23 E, 0363 Oslo
Tlf 95 07 50 43
E-post: wenche.giaver@gmail.com
- Regnskapsansvarlig/
medlemskontakt: *Georg Andreas Broch*
Harald Hårfagres gate 10 A, 0363 Oslo
Tlf 90 05 12 55
E-post: ga@broch.no
- Hjemmeside/facebook m.m.: *Lasse Tømte*
Løkkeveien 13 A, 0253 Oslo
Tlf 90 85 73 78
E-post: lasse_tømte@me.com
Eva Kvandal
Drammensveien 64, 0271 Oslo
Tlf 22 55 01 46 – mobil 90 17 33 30
E-post: evakvandal@yahoo.com
- Arrangementsansvarlig: *Sidsel Levin*
Eilert Sundts gate 23, 0259 Oslo
Tlf 22 44 69 44 – mobil 98 82 94 65
E-post: sid-lev@online.no
- Redaktør: *Bjørn Stendahl*
Hagegata 31, 0653 Oslo
Tlf 95 75 43 63
E-post: stendahl@munkedammen.no
- Vararepresentanter: *Truls Aslaksby*
Mosses vei 2, 1450 Nesoddtangen
Tlf 98 68 21 66
E-post: trulslasak@gmail.com
Wenche Mohr
Gyldenløves gate 37, 0260 Oslo
Tlf 90 11 42 59
E-post: wenchemohr@gmail.com
- Frist for stoff til neste nummer: 15. september.
- Annonser: Elisabeth Solem – tlf 98 46 45 86
E-post: elisabeth.solem@getmail.no
- Tekn. ass., korrektur m.m.: Astri Vannebo

Lederen har ordet

Korona-epidemien har skapt store problemer for kultursektoren. Krav om sosial distansering rammer foreninger over hele landet, inkludert historielag. «Sosial distansering» er jo det motsatte av hva vi ønsker! Vi ønsker å komme sammen om temaer som interesserer oss, gå på vandringer og besøk til steder av interesse for våre medlemmer. Kulturdepartementet har gitt løpende informasjon om hva som er tillatt, men kort tidshorison for tiltak fra helsemyndigheter har gjort planlegging av fremtidige arrangementer vanskelig.

Nå ser det litt lysere ut for sommeren og høsten. Våre neste to arrangementer er vandringer, den første 16. juni fra Grotten til Tjuvholmen. Den 25. august vandrer vi langs Frognerbekken. I høst vil vi gjerne gjennomføre tidligere annonserte foredrag, Truls Aslaksby om Oslo-fasader i oktober, og Even Saugstad om Byoriginaler i november. Begge på Schafteløkken.

Vi er avhengig av å få frem informasjon til våre medlemmer, noen ganger med korte frister. Derfor ønsker vi at alle sender oss sine e-poster. Bruk historielagets e-postadresse: post@frognerhistorielag.no.

Styret jobber med å finne kreative løsninger for å få frem mer informasjon, bl.a. ser vi på muligheter for å digitalisere våre vandringer. Kavringen vil bli utvidet med flere sider. Vi anbefaler Oslo museums digitale vandringer, som nylig er lagt ut. Referat fra våre egne vandringer er også tilgjengelig i Kavringen. Kanskje det blir bysommer i år? En fin anledning til å utforske vår egen bydel!

Vi håper å se dere på våre arrangementer. Vi skal tilrettelegge så godt som mulig. God sommer, alle sammen!

Elisabeth Solem

I dette nummeret

skriver vi en del om «degrowth» og «regrowth», om kranballetten i Vika, om å rive bygg som har stått i 150 år og erstatte det med ett som kanskje skal stå i tretti. Er dette økonomi? Iallfall ikke økologi. På forsiden denne gang: ja, hvor står vi? Et kaos av kraner og uframkommelighet. «Vikatorget» var nytt i 1969 – det fikk bare et liv på femti år. Foto: Bjørn Stendahl, mai 2020, tatt fra Victoria terrasse (ennå ikke revet...).

Fra møtelivet

Motvekst – visjoner for en bærekraftig byutvikling

Onsdag 3. mars arrangerte Frogner historielag et medlemsmøte på Schafteløkken med tittelen «Degrowth og regrowth» – to ord som for uinnvidde må fortone seg litt kryptisk, men som for de innvidde betegner to ytterpunkter i et av de viktigste og mest skjellsettende spørsmål i vår tid: Fortsatt vekst, eller tid for besinnelse?

Det er nå snart femti år siden klimaforskerne Jørgen Randers, Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows og William W. Behrens III utga boken «Limits to growth», hvor de med utgangspunkt i datasimuleringer av økonomisk vekst og befolkningsvekst, slo fast at vi var i ferd med å nærme oss grensen for jordas tåleevne. Fortsatt vekst innebar en stadig akselererende villmannsferd mot ressursknapphet, matmangel, finanskrise og overbefolkning, rett og slett fordi kloden vår ikke var i stand til å tåle mer utnyttning. Både den økonomiske veksten og befolkningsveksten måtte bremses. Hele verdens fremtid sto på spill.

Boka vakte internasjonal oppmerksomhet, og ble en vekker for mange. Rapporten fra de fire klimaforskerne ga ikke bare de gryende miljøbevegelsene verden over vitenskapelige argumenter og legitimitet, den bidro også til at så vel nasjonale myndigheter som overnasjonale organer ble tvunget til å sette klimaproblemet på dagsorden, uten at løsningene har rykket oss nærmere.

I Oslo har vi et rødgrønt byråd med høye miljøambisjoner. Blant annet tar byrådet sikte på å gjøre Oslo til verdens første utslippsfrie storby. Et virkemiddel i så måte, er

Fullt hus på Schafteløkken – her med Frederica Miller som kåsør.

fortetting. Samordnet areal og transport, ekstrem fortetting rundt transportmessige knutepunkter – den kompakte byen – er hovedtemaer i dagens byplanlegging. Tanken er at bomessig fortetting gir redusert transportbehov og tilsvarende redusert energiforbruk – begge deler viktige elementer i det grønne skiftet, blir vi fortalt.

Arkitekt Frederica Miller i Gaia arkitekter er skeptisk til denne tenkemåten, noe hun gjorde inngående rede for på medlemsmøtet. Fortetting innebærer som oftest en fortsettelse av vekstmodellen, hevdet hun. Bærekraftdiskusjonen i dag kretser om arealbruk, energibruk og transport, men dette er bare en liten del av helheten. Det må snarere fokuseres på å redusere det totale økologiske fotavtrykket. Vi må tenke økologisk kretsløp på en ny måte. Mente hun, og lanserte ideen om «kretsløpsbyen».

Heller enn å rive etablerte bomiljøer for å skape fortettede knutepunkter, som på Skøyen, må vi ta vare på det eksisterende. Alle bygninger er klimagasslagre. CO2-mengdene som slippes ut ved riving og nybygging, er formidable, og når nye bygninger – som Ruseløkkas skole – har en planlagt forventet levetid på 30 år, blir det umulig å få et klimanøytralt bygg, uansett hvor mange solcellepaneler og energibesparende teknologier bygget utstyres med, så lenge gjenvinningen av energien som brukes ved riving og nybygging, tar 25–60 år. Historiske byer er derimot bærekraftige.

På transportområdet pekte Miller på den transportrevolusjonen som pågår nå. Stadig flere byboere velger å ikke ha egen bil, mens bildelingsløsninger som Bilkollektivet og liknende, opplever stor vekst. Sykler – el-sykler, sparkesykler og transportsykler i ulik utforming – preger bybildet i stadig økende grad, og alle disse nye transportløsningene motvirker på sett og vis fortettingsfilosofien.

Videre mente Miller det var viktig å stimulere til urbane økosystemtjenester. Grønne tak og fasader og urbant landbruk får opp insektlivet. Fellesløsninger, også kalt delingsøkonomi, bidrar til å redusere det totale forbruket.

Det grønne skiftet kommenterte hun slik: Det blir grønt, med oss eller uten oss. Naturen greier seg, men det er ikke sikkert vi gjør det.

Tone Smith fra Rethinking Economics snakket om motvekstbevegelsen Degrowth. Den fokuserer på nødvendigheten av å redusere det materielle forbruket og komme bort fra vekstfilosofien og kommersialiseringen. Det er viktig, sa hun, å omdefinere begrep som velstand og vekst.

Oppløftende var det at medlemsmøtet trakk mange folk, til tross for at temaet lå litt på utsiden av det Frogner historielag vanligvis driver med. Det var fullt hus på Schafteeløkken!

Tekst og foto: Lasse Tømte

Årsmøtet ble avlyst

På grunn av restriksjonene i forbindelse med korona-viruset ble både årsmøtet 23. mars og Truls Aslaksbys kåseri 21. april avlyst.

Årsmøtepapirer ble imidlertid sendt ut til alle med e-postadresse. I disse lå årsberetning for 2019, regnskap for 2019, budsjett for 2020 og forslag til valg. Frist for bemerkninger var satt til 18.5., og det kom ikke inn noen. På grunn av ett dødsfall og en varslet fratredelse, var det nødvendig å gjennomføre et valg. I denne unntakstid tillot styret seg å foreta et konstituerende valg 18. mai.

Elisabeth Solem (leder), Erik Collett (nestleder) og Truls Aslaksby (vararepre-

sentant) var valgt fram til 2021. Gjenvallte og nyvalgte fra 18.5.2020 ble: Wenche Lie Giæver (sekretær), Sidsel Levin (arrangementsansvarlig), Lasse Tømte og Eva Kvandal (hjemmeside, facebook m.m.), Georg Andreas Broch (regnskapsansvarlig og medlemskontakt), Bjørn Stendahl (redaktør av Kvingen) og Wenche Mohr (vararepresentant). Av disse var Broch og Mohr nye i styret.

Ny valgkomité vil bestå av Knut Are Tvedt, Jo Piene og Ellen Wollebæk. Revisor Olav Ildal ble gjenvallt.

Påminnelse om medlemskontingen

Til enkelte som ikke har betalt:
Kontingenten for 2020 er kr 300.
Frogner historielags bankkonto: 1607.57.61256.
Vennligst skriv navn med blokkbokstaver.

Kommende møter

Med forbehold om korona-restriksjoner, har vi lagt opp til følgende møter for resten av året:

Vandring på sydøstre Frogner-ryggen

Som en fortsettelse av høstens vandring fra Rosenborg til Grotten, fullfører vi turen på vår østre Frogner-rygg med den sydøstre delen, fra Grotten til Tjuvholmen. Oppmøte i Slottsparken, utenfor Grotten, Wergelandsveien 2–4, *tirsdag 16. juni kl. 18.00* (en uke senere enn tidligere bestemt). Antrekk: gode sko, men det er ingen lang tur – omtrent halvannen kilometer.

Vandring langs Frognerbekken

Tirsdag 25. august vandrer vi langs Frognerbekken fra nedre Frøen til Frognerkilen. Oppmøte utenfor NVE's bygning i *Middelthuns gate 29 kl. 18.00*. Turen er på ca. 2 kilometer ned til innerst i Frognerkilen, der 30-bussen har stoppested (Karenslyst allé). Ca. 1,5 km lengre for dem som ønsker å vandre videre langs Frognerkilen inn til Framnes brygge.

Quislings ran

Vi skriver i dette nummeret om rundeårsmarkeringene av hva som skjedde i 1940 og 1945 – og om hva som skjedde i bydelen i tiden imellom. Villa Grande ligger jo i vår bydel, og den var inntatt av Vidkun Quisling 1941–45. Om dette har historikeren Bodil Stenseth skrevet en innsiktsfull bok, «Quislings ran» (2017), og for historielagets medlemmer vil hun kåsere om dette temaet på Schafteløkken *tirsdag 15. september kl. 19.00*.

Oslo-arkitekturen nå til dags – maksimal mistilpasning?

Byens fasader er vårt alles felleseie, husfasadene taler til oss, deres utseender, farger og stilassosiasjoner påvirker oss. Vårt styrevarmedlem, kunsthistoriker Truls Aslaksby, og muligens noen andre, vil ta opp dette til behandling i historielagets møte på Schafteløkken *tirsdag 27. oktober kl. 19.00*.

Førjulsmøte

Vårt førjulsmøte finner sted på Schafteløkken *tirsdag 24. november, fra kl. 19.00*, med førjulsmat og underholdning. Forfatteren Even Saugstad vil fortelle om typer og personligheter fra sin siste bok om «Byoriginaler». Hvem husker ikke Luse-Frantz, Sving Deg, Homansbyens dronning, Advokat Hermansen og El Jucan? Og alle de andre? Kom og hør!

Som nevnt, blir det mat (og drikke), derfor en deltakeravgift på kr 400. Påmelding til Elisabeth Solem, elisabeth.solem@gmail.no eller hennes telefon 98 46 45 86, innen 15. november.

Til alle med e-post

For bedre og raskere kontakt med våre medlemmer
(særlig i disse unntakstider)
ønsker vi å få e-postadresser til den enkelte.
Sendes til post@frognerhistorielag.no.
På forhånd takk!

Til minne om Else

Else Marie Løvhaug Espeland (født 30.5.1942) gikk bort 23.3.2020. Med Elses bortgang mistet Frogner historielag en viktig og kunnskapsrik støttespiller. Else hadde bred erfaring fra kultursektoren, særlig fra museumsvirksomhet.

Mens innsatsen for historielaget var en pensjonistsysse, hadde Else allerede en lang og strålende yrkeskarriere bak seg. Her skal kun nevnes Norske Kunst- og Kulturhistoriske Museers landsforbund (NKKM) og Bogstad Stiftelse. Som sekretær i NKKM, var hun alltid like smilende som effektiv.

Else kom til Norsk Folkemuseum i 1993 som leder for museets hundreårsjubileum i 1994. Etter jubileet ble Else spurt om hun kunne være interessert i å overta som leder for Bogstad Gård. Dette viste seg å være en genistrek av direktør Erik Rudeng. Da Else overtok i 1995, var både bygninger og den 130 dekar store haven preget av manglende innsats gjennom mange år. Hvor skulle man begynne? Elses bakgrunn i fag som etnologi, historie og kunsthistorie var perfekt for oppgaven. I tillegg hadde Else interiørfag fra Statens kunst- og håndverksskole. Flittig søknadsskriving til offentlige og ideelle instanser sikret Bogstad økonomi til en omfattende rehabilitering av bygningene og parken. I dag er Peder Ankers Bogstad blitt et moderne museumsanlegg, takket være Elses Espelands utrettelige arbeid.

Som pensjonist bidro Else med sine kunnskaper i flere foreninger, som Bogstad Gårds Venneforening, Barokkhavens Venner og Frogner historielag. Som arrangementsansvarlig, sørget hun for ryddig gjennomføring av våre arrangementer.

Vi lyser fred over Else Espelands minne!

Elisabeth Solem og Truls Aslaksby

Filipstad – hva nå?

Ved Erik Collett

Filipstad er en forhenværende løkke, med den såkalte Heftye-villaen, og et havneområde i bydelen Frogner. Løkken (Munkedamsveien 62) hadde navnet etter apoteker Philip Moth, som hadde urtehave her på midten av 1600-tallet.

Filipstad inngår i planene for havnepromenaden, vedtatt i 2008. I dag foreligger det flere utkast til hvordan Filipstad kan bli utviklet fra et rent havne- og fergeområde til en ny bydel. Utbyggingen har imidlertid vært omstridt; den er meget kompleks, ikke minst fordi E18 og jernbanen er en del av området, og dette må bygges om. De involverte parter i området er Oslo Havn KF, som har eget planforslag, Eiendoms- og fornysetaten, ROM Eiendom AS og Jernbaneverket, i tillegg til Statens vegvesen som eier av veianlegget E18. Også Ruter skal, med sine offentlige kommunikasjonsmidler, dras inn i området.

Plan- og bygningssetatens alternativ 1 for Filipstad.

Historielaget har vært engasjert i Filipstad og utviklingen der i mange år, og Kavringen har stått for oppfølgingen hele veien:

I 2010 skrev Ragnvald Bing Lorentzen om «Filipstadplanene» og høringen som fant sted det året. Historielaget hadde den gang ingen store innvendinger til planene, men vektla en lett tilgang til fjorden og at fergehavnen ikke måtte stenge for promenade langs sjøen.

2012 tok man til orde for at en cruiseskipstrafikk ikke er forenlig med det tiliggende boligområdet, og anbefalte forslaget som hadde flest boliger. Det var også stor iver for nedsenking av E18 til beste for mer grøntareal, noe som senere skulle vise seg vanskelig.

I 2012 dukket det alternative prosjektet til «Plansmia» opp, utarbeidet av arkitektene Niels Torp og Arne Sødal, sterkt støttet av beboerne på Skillebekk og fra Skarpsno og Gimle Vel med flere. Der ble bl.a. terminalbygget for Kiel-fergen lagt inn under folden til et parkdekk, som skulle gå ubrukt ned fra Tinker'n. Bebyggelsen fremsto som en homogen karrébebyggelse som skulle vise kontinuitet fra den eksisterende bebyggelsen på Skillebekk. (Se Kavringen nr. 67 – november 2012.)

I 2015 tok Ragnvald Bing Lorentzen opp temaet igjen, og viste til et debattmøte i Oslo Arkitektforening, hvor det viste seg at Plan- og bygningsvesenet mener at «Plansmia» ikke er godt nok, og vil ikke behandle det politisk. Forsamlingen, med Historielaget og alle foreningene, mente derimot at det var det suverent beste!

Definisjonen av en bydel er at «alt» skal være med; fergeterminal, offentlige bygninger, nærings- og handelsbygg for 9 000 ansatte, offentlige parker og havnepromenader. For å holde Filipstad levende hele døgnet, blir boliger viktig, og det er planlagt 2 200 boliger med tilhørende utearealer, barnehager og skole. Helheten i Fjordbyen og Oslo sentrum må ivaretas. Redusert miljøbelastning og økt tilbud er en del av dette. En viktig sak er på hvilken måte man øker cruiseskipskapasiteten i havna uten at andre områder blir skadelidende, men dette behovet bør jo nå i disse koronatider bli redusert. Frognerstrandens miljø- og barriereproblemer må forbedres slik at Filipstad og Skillebekk blir vevd inn i hverandre på en god måte.

Hva som kan bevares

Selv om Filipstad i nær fremtid vil bli totalt forandret, er det viktig å sikre noen identitetsbærende elementer, som kunne være:

De tre historiske kranene, som vil ivareta og videreføre Filipstads historie og identitet som havneområde.

«Filipstad-bananen», tidligere reklame for Banan-Mathisen, har kulturhistorisk verdi og kan inngå som skulptur i et offentlig rom på Filipstad.

Heftey-villaen ble overtatt av NSB i 1909 som bolig for generaldirektøren. Villaen ligger på den opprinnelige «løkka», og har i dag vernestatus.

Kontakten mellom bakenforliggende områder og sjøfronten er ansett som verdifull, slik at planområdet og etablering av siktlinjer må skje med hensyn til kulturhistorisk landskap.

Fremdrift – hva nå?

Med så mange involverte parter, med ulike ideer og behov, har dette området blitt tre-

nert og utsatt flere ganger. Flere nye forslag til løsning er kommet, noen mener at de planene som har ligget der i snart 10 år, er blitt foreldet. Siste nytt i saken er at fem politiske partier ikke ønsker nåværende løsninger, og vil returnere hele saken tilbake til byrådet. Partiene har ulike ideer, som flytting av grøntområde, bygging av kanaler, som på Tjuvholmen, og fjerning av fergeterminalen. Skjer dette, vil Filipstad kastes ut i en ny turbulent drakamp!

Noen mener også at denne delen av Oslo faktisk ikke har så stort hastverk med en ferdigutvikling, i motsetning til Aker Brygge, Tjuvholmen og Bjørvika med Sørenga. Derfor har Oslo Havn allerede igangsatt publikumsrettete aktiviteter på Filipstad som skateboardramper, «13-parken», boulebane, Stein Erik Hagens kunstige og selvlysende kjempetre, og flere temporære underholdningselementer er under planlegging. Så mens vi beboere i området venter på den store utbyggingsboomen, kan vi egentlig ha det ganske hyggelig på deler av Filipstad!

Temporære underholdningselementer er på plass på Filipstad.

Nytt fra Uranienborg

Uranienborg kirke (fra 1886) er under spennende fornyelse. Under alteret er den gamle krypten, pluss et areal mellom kirkens grunnmur og en ytre granittmur, nå gravd ut, og fått en god romhøyde, god nok til at flere av Uranienborg menighets aktiviteter kan få plass der. Lokalet får inngang fra Skovveien.

Dertil kommer en ny rampe inn fra kirkeinngangen i nordvest (hovedinngangen), og friområdet nært kirken, med gamle trær og gressplener, heller, kantstein, rennesteiner, grus og slitt asfalt, skal fornyes. Under asfalten ligger partier av gammel gatestein, som vi håper kan bringes fram i lyset, og bindes sammen med bevaringsverdige kantstein, rennesteiner, heller og gress.

Arbeidet er planlagt ferdig i løpet av året 2020. Ansvarlig arkitekt for fornyelsen er Einar Dahle Arkitekter ved Aina Dahle, og hun ønsker gjerne meninger, ytringer og bidrag fra historielaget og andre interesserte. Dertil ønsker hun å kalle inngangsplassen i sydøst for «Anne Grete Preus' plass», etter sangeren som bodde i området i mange år, var nær knyttet til kirken, var bidragsyter ved «Jul i Briskeby», og ved bisettelsen i fjor høst ble hyllet av naboer og kolleger i en fullsatt kirke.

Bjørn Stendahl / Liv Brita Malnes

Ny inngang fra Skovveien til et nytt opplevelsesrom under alteret. Foto: BS.

Åpning av Vestkantbadet?

I forrige nummer av Kavringen spurte vi om hvorfor Vestkantbadet ikke kan åpnes før resten av hotellkomplekset i Sommerrogata, badet er jo en egen enhet med egen inngang. – Vi trenger flere bad i Oslo, sa bydelspolitikeren Jørgen Foss i forbindelse med at de har klart det på Sagene: badet der settes i stand slik det var for hundre år siden, og åpnes *førstkommende høst*.

Vår bydelspolitiker Anne-Lise Bergenheim engasjerte seg i saken, kontaktet bydelsadministrasjonen, som igjen kontaktet utførende eiendomsutvikler Aspelin Ramm, og fikk til svar at det ikke er mulig å åpne badet før øvrige byggarbeider er ferdigstilt, på grunn av vedlikehold, teknisk utstyr og av sikkerhetsmessige grunner. Det vil bety åpning *tidligst i 2022*.

Bergenheim tok så kontakt med Byantikvaren, og der fikk hun høre at antikvar Eivind Torkjelsson følger restaureringen av Sommerrogata 1 tett, han er der nesten daglig, og følger engasjert og entusiastisk opp de pågående rehabiliteringsarbeidene. Byantikvar Wilberg har jo også sagt at hvis eierne ikke tar vare på badet, bygningen og påpekte bygningsdetaljer, vil hun ikke nøle med å frede anlegget.

Vi venter...

BS

Fra Vestkantbadet, Kavringen nr. 91 (november 2018). Foto: Wenche Lie Giæver.

For 25 år siden

Kavringen feirer 25-årsjubileum i år. Det første nummeret kom ut i april 1995. Ved å bla i gamle utgaver, kan man bli litt imponert over så mange kloke og tidsbeskrivende artikler, artikler som gjerne fortjener å bli lest en gang til. Derfor har vi en plan om å trykke 25 år gamle artikler i kommende utgaver. Både for å minnes og mimre, og ikke minst fordi de inneholder kunnskap som er verdt å fornye.

I dette nummeret av Kavringen gjengir vi en artikkel av Ragnvald Bing Lorentzen om «Poesi på Skillebekk», om Anders Svors skulptur kalt «Bølgen» eller «Havfruefontenen», trykket i april-nummeret 1995 (redaktør: Merete Lie Hoel). Skillebekkparken het Olaf Bulls plass 1962–81, deretter formelt navnløs inntil den fikk sitt gode navn tilbake i 2018.

Poesi på Skillebekk

Kavringen nr. 1 – april 1995.

Mange av byens plasser har over tid lidd en ublid skjebne. Fra å være grønne oaser der mennesker møttes, er de blitt omgjort til trafikkmaskiner. Eksempler finnes over hele byen, også i vår bydel: Olav Kyrres plass, Frogner plass, Lapsetorvet. Men fortsatt er det plasser som har overlevet den økende storbytrafikk, med alt det den kan være med seg, og fremstår som smilende idyller i bybildet. En slik er Olafs Bulls plass på Skillebekk.

Skillebekk har fått sitt navn med rette. I Niels Juels gates bakkeløp rant tidligere bekken som var skillet mellom Frogner Hovedgårds eiendommer og Bymarken. Den ble lagt i rør fra Gyldenløves gate ned til Frognerkilen en gang i midten av 1800-årene. Hva Olaf Bulls navn har med Skillebekk å gjøre, er derimot mindre forståelig. Riktignok forekommer stedsbeskrivelser fra Oslo mye i hans poesi, men Skillebekkområdet har han, så vidt vites, hverken skrevet om eller hatt nærmere tilknytning til.

Ikke desto mindre er poesien i rikt monn til stede på plassen med dikterens navn, eller Skillebekkparken som den heter på folkemunne.

Parkens midtpunkt er et lite sirkelformet basseng, med en vakker skulptur i sentrum av dette. «Havfruefontenen» kalles den, eller «Bølgen», og er utført av billedhuggeren Anders Svor (1864–1929). Anders Svor kom fra den isolerte bygda Hornindal i Sogn og Fjordane. Han studerte i Kristiania, senere København og Paris. Som flere av sine samtidige kolleger, kom han i skyggen av den store Gustav Vigeland. (En annen begavet billedhugger som led samme skjebne, var Ingebrigt Vik, fra Øystese i Hardanger.)

Anders Svor er kjent for sin dyktige, naturalistiske form, og har utført flere byster som befinner seg i Nasjonalgalleriet, bl.a. en av Fridtjof Nansen. I Oslo er han

dessuten kjent for «Svømmeren», som står oppført på Kampen, og «Etter badet» utenfor Bislet bad.

Fontenen på Skillebekk hører utvilsomt til hans vakreste arbeider. Den har en bevegelse, en ynde og poesi over seg som griper, om man tar seg tid til å stoppe opp og betrakte den nærmere.

Skulpturen forestiller en slank, høyreist yngling som står omkranset av bølger, mens en ung havfrue klamrer seg til benene hans. Havfruen bøyer seg bakover i en myk bue, mens hun stirrer lengselsfullt opp mot ham. Han, på sin side, ser ned mot henne. Engstelig må han være, redd for hva dette forføreriske kvinnelige vesen vil ham, for han griper seg med venstre hånd om hjertet, mens høyrearmen er løftet i en slags avvergende bevegelse.

Slik har de stått de to, sentralt i Skillebekkparken i over 70 år, mens vannet sommerstid bruser opp rundt dem. De står der som uttrykk for det tidløse, det evigvarende, uberørt av trikker, biler og mennesker som haster forbi.

Anders Svors fontene er en del av vårt allemannseie, et kunstverk vi har lett for å ta som en selvfølge, som vi knapt registrerer i forbifarten.

Unn deg noen minutter på benken foran fontenen, studer den og la deg fortrylle av stemningen. Men kom helst om våren, når kastanjene har tent sine hvite lys over deg, og syrinbuskene bak deg er dekket av violette blomsterklaser. Det er vakrest da.

Ragnvald Bing Lorentzen

Et glimt av Skillebekk i mer landlig idyll enn det er i dag. Bak skimter vi det gamle huset som lå der før Rikstrygdeverket kom med sine mange betongetasjer.

1940–1945

En krig – også i vår bydel

Ved Bjørn Stendahl

80 år siden 1940. 75 år siden 1945. To rundeårsmarkeringer.

Krigen i Norge startet som kjent ved den tyske okkupasjonen 9. april 1940, og ble avsluttet ved tyskernes kapitulasjon 8. mai 1945. Men *verdenskrigen* startet ved tyskernes angrep på Polen 1. september 1939. Deretter fulgte en tysk-russisk vennskapstraktat 28. september, vinterkrigen i Finland 30.11.1939–12.3.1940 før felttoget i Norge 9.4.–10.6.1940. Felttoget ble avsluttet ved de siste krigshandlingene i Narvik 8. juni, og de allierte trakk seg tilbake. Dagen før hadde Kongen forlatt Tromsø og var på vei mot England.

Begrepet «krig» ble i samtiden mest brukt om «felttoget». I et tidsskrift fra 1943 kunne vi lese om en som hadde flyttet til Tønsberg «etter krigen», det ville si etter felttoget. Okkupasjonstiden deretter ble omtalt som «mørke og triste tider», «våre dagers urolige og pulserende liv», «i tider som disse». Okkupantene drev med forfølgelse, fengsling, tortur og drap, men bombing og tilsvarende krigshandlinger etter 1940 ble i hovedsak utført av britiske styrker.

I august 1940 ble alle kommunistiske og en rekke sosialdemokratiske aviser forbudt. I juni 1941 brøt Tyskland alliansen med Sovjetunionen, og gikk til angrep østover, den brutale østfronten. Høsten 1941 måtte nordmenn flest levere inn radioapparatene sine. I mars 1942 ble det danseforbud i Norge, noe som førte til flere rene konserter. 1942 ble et kronår for norsk film og hemmelige jazzklubber, og i september åpnet Edderkoppen revyteater. Samtidig foregikk de grusomme jødedeportasjonene fra 26. november 1942. Men så kom krigens første store vendepunkt, russernes seier i Stalingrad i februar 1943.

Tyskland ble et tapende land. I Norge førte det blant annet til øyeblikkelig stenging av barer, nattklubber og fine restauranter – det skulle ikke være noe gøy lenger nå... På sørfrenten tok de vestallierte Tunisia i mai 1943, og vandret nordover gjennom Italia fra juli 1943. På den berømte D-dagen, 6. juni 1944, gikk de allierte i land i Normandie. I oktober 1944 trakk tyskerne seg tilbake fra Finnmark med «den brennende jords taktikk», hvorpå russerne frigjorde området. Den 30. april 1945 tok Hitler livet sitt – krigen tok slutt. Bortsett fra Stillehavskrigen – der måtte det tydeligvis et par atombomber til.

Krigsminnene i vår bydel

I Kavringen nr. 57 (mai 2010) finnes en grundig artikkel om krigsminner på Frogner,

skrevet av Truls Helweg. Der nevnes viktige adresser, sortert i områder som vestre Frogner, søndre Frogner, Vika–Solli, Bak Slottet, Majorstuen og Bygdøy. Øyvind Reiseggs bok «Oslo under krigen» er anmeldt i Kavringen nr. 83 (november 2016), Filipstad-eksplosjonen er beskrevet av Knut Are Tvedt i nr. 91 (november 2018), et «drama i Bygdøy allé 61» av Nils R. Ringdal i nr. 94 (august 2019), og i Geir Steigans kartbok (omtalt i nr. 94) finnes en liste over sabotasjeaksjoner i bydelen under andre verdenskrig. Med disse kilder kan vi få en oversikt over steder «hvor dramatiske ting har skjedd», i noenlunde kronologisk orden:

Solli-området: I Parkveien 68 (KNA-bygningen) holdt den tyske generalstaben til allerede fra invasjonssdagen 9. april. Generalstaben overtok også nabotomt Parkveien 65 (Handelsgym), og lagde bunkere begge steder i 1941, samt under Ruseløkka skole og i Cort Adelers gate 33. Reichkommisariat flyttet fra Stortinget til Parkveien 65 1.2.1945, og bunkeren er i dag et museum, som historielaget besøkte i 2007 – et besøk som kan gjentas?

Kristinelund: I Kristinelundveien 4 hadde rikskommisær Josef Terbovens sin residens. I Kristinelundveien 20 holdt stabssjefen for Schutz-Staffel (SS) til. I det store nabohuset, nr. 22, holdt den tyske domstolen SS- und Polizeigericht Nord til, der bl.a. Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm ble dømt til døden (i september 1941).

Kristinelundveien 22. På folkemunne ble den kalt «Forbrydelsen», men det var et navn fra jobbetiden under den første verdenskrig. Men under den andre krigen fikk navnet en ny betydning – Den tyske domstolen SS- und Polizeigericht Nord gjorde huset til et vondt sted... Foto: BS.

På andre siden av Halvdan Svartes gate ble det oppført en samling brakker for SS-soldater, mange ble brukt av det norske militæret fram til 60-tallet, en av dem står ennå igjen i Halvdan Svartes gate 50.

I *Bygdøy allé 53* (gamle Hotel Norum) bodde førte Gestapo-offiserer fra Victoria terrasse, samt statspolitisjefen Karl Marthinsen. I *President Harbitz' gate 4* var det Offiziersheim for marineoffiserer, med bunker. *Uranienborg skole* ble forlegning for «Fører garden». I *Sporveisgata 20* (Hegdehaugen skole) var det tysk hovedpostkontor allerede fra 12. april 1940.

1941:

I Josefines gate 32–34 var Die Deutsche Schule installert. I Drammensveien 99 (Aschehoug-villaen) ble Germanische Leitstelle opprettet, et rekrutteringskontor for Waffen-SS. Osvald-gruppen ble aktiv fra sommeren 41. På høsten flyttet ekteparet Quisling fra Erling Skjalgssons gate 26 på Elisenberg til Villa Grande på Bygdøy. Det store flotte bygget ble straks omdøpt til «Gimle», det mytologiske stedet «der de overlevende etter Ragnarok skal komme». Bygdøy skole ble forlegning for «Fører garden», på Kongsgårdens jorder oppsto «Bygdøyleiren», på Bygdø stadion ble det anlagt tyske brakker, og Huk ble Quislings private uteplass.

1942:

Den 1. februar ble Quisling innsatt som «ministerpresident». I protest mot dette sprengte Osvald-gruppen to bomber påfølgende natt, en i restauranten til Vestbanestasjonen og en på Østbanen. Så fulgte noen rolige måneder, med et vitalt

Villa Grande på Bygdøy, der Vidkun Quisling residerte fra høsten 1941 – og døpte om stedet til det mytologiske «Gimle». Foto: Elisabeth Solem.

kulturliv, inntil britiske fly bombet Victoria terrasse 25. september. En måned senere startet massearrestasjonene av jødiske menn, de fra Oslo ble oppbevart i gardekaserne i Kirkeveien 23–25, hvorfra både menn, kvinner og barn ble fraktet til havna og deportert med D/S Donau 26. november.

Fra høsten 1942 holdt Milorgs ledelse til i Gabels gate 39. Andre hemmelige adresser for Milorg var bl.a. Sorgenfrigata 1, og for den allierte etterretningsorganisasjonen XU (Ukjent Undercover): Maries gate 6, Maries gate 12 og Kirkeveien 90.

1943:

Etter slaget i Stalingrad i februar var Tyskland blitt en tapende part. Oslo-gjengen, under Kompani Linge og Max Manus, kom i aktivitet, og gjennomførte «Operasjon Mardonius» 27. april på havneområdet og Akers Mek. Sju skip ble minert, tre av dem senket eller alvorlig skadet. Briskebyveien 22 ble utgangsstasjon for XU's kurerrute Oslo–Stockholm (1943–45). 19. desember kom den ødeleggende eksplosjonen på Filipstadkaia (se Kavringen nr. 91).

1944:

Drama i Bygdøy allé 61 3. februar (se Kavringen nr. 94). 4. mai i utskrivningskontoret for Arbeidstjenesten, Kirkeveien 90: Oslo-gjengen ved Max Manus ødela arbeidstjenestens arkiver. Derpå ble tre menn fra Milorg arrestert og henrettet, og det var dramatisk skuddveksling i nabolaget. 27. august var det aksjon mot fylkesfører Christian Astrups kontorer i Parkveien 8, 29. august kupp mot Oslo Sporveier (Sporveisgata 8), 31. august sprenging av tre tusen liter bensin i forlegningen på Bygdøy skole, og i september sprenging av flere bensin- og oljefat på Vestheim skole i Skovveien 9. Ved sistnevnte aksjon ble en alvorlig skadet brakt hjem til legen Per Giertsen i Solheimgata 8. I sitt hemmelige hvitkalkete rom lappet han deretter sammen et stort antall sårete motstandsfolk. «Doktor Per» ble han kalt...

23. november ble to skip senket på Akers Mek., 22. desember ble 20 tyske radiosendere ødelagt hos Sørensen & Balchen i Middelthuns gate 19, og på årets siste dag, nyttårsaften 1944, bombet britiske fly mot Victoria terrasse, men traff i stedet bygårder i Drammensveien og en trikk, der ca. femti passasjerer ble drept.

1945:

Tore Gjelsviks dramatiske flukt fra Drammensveien 115 B i januar 1945 er beskrevet i Kavringen nr. 57. I en aksjon 1. februar ble flere av det tyske sikkerhetspolitiets peilebiler ødelagt i et verksted i Bogstadveien 72. 19. mars ble femti biler, mange batterier og mye olje ødelagt i bilhuset i Bygdøy allé 23. Men femti dager deretter var heldigvis krigen over i Norge.

*

Historielaget hadde i år, i samarbeid med Lokalhistorisk trafikklforening, planlagt en busstur, eller vandring, til steder som var av betydning under krigen. Dessverre har koronaen skapt gjennomføringsproblemer. Foreløpig satser vi på et godt illustrert historielagsmøte om årene 1940–1945 – se i avsnittet om «Kommende møter».

Frognerarkitekturen i 1920

Ved Truls Aslaksby

1920: 100 år siden, tenk det! Hva skjedde da av bebyggelse i vår bydel, bebyggelse som fremdeles er med oss, som veldig nærværende eller glemt, eller rett og slett er borte?

1920 var egentlig noe av et mellomår, snarere et bakrusår, eller et *nedvekst*år. Verdenskrigens kjempeoverskudd i shipping og tilstøtende virksomheter hadde tørket inn, og fremtiden lå gjemt bak en skummel sky av bolsjevistisk revolusjon, revansjistisk reaksjon, dyrtid og streiketrusler. I alt 60 banker kom i akutt nød i 1920, og 22 hadde behov for støtte. Staten trådte hjelpende til, men mange banker gikk allikevel dukken senere i 1920-årene.

De siste krigsårene hadde i Frogner bydel bragt frem flotte villaer, f.eks. for brødrene Young Fearnley i hver sin ende av Kristinelundveien, for ikke å snakke om Brydevillaen helt ute på nordtuppen. (Fra syd til nord: arkitektene Henrik Bull, Morgenstjerne/Eide og Einar Engelstad.) I kommunen arbeidet det nye boligkontoret under Harald Hals' ledelse med storslåtte planer, som skulle avhjelpe den voksende

Røde Kors Klinikk, Frederik Stangs gate 11.

bolignøden for småfolk og få dem ut av trange, uhygieniske bakgårdsleiligheter. Men realiseringen kom først ut i 20-årene, og lå utenfor vår bydel. Så hva skjedde på Frogner i 1920?

Det store prosjektet som sto ferdig det året, var *Røde Kors Klinik* (Frederik Stangs gate 11), utformet av Morgenstierne og Eide etter konkurranse. Tidsskriftet *Byggekunst* hadde en bred presentasjon, som her skal refereres i noen biter: Prosjektet roses for å ha innført en atmosfære av harmoni, motsatt det kolde og knivskarpe som gjerne preget et sykehus, og for å ha tatt vare på trærne til den gamle løkkeeiendommen (Frederik Stangs gamle løkkehus ble revet i 1975). Videre opplyses det at villaservituttene for eiendommen nødvendiggjorde at bygningen ble brutt opp i flere mindre deler, for å kunne godtas av bygningsetaten. En fløy mot Gabels gate ble utsatt – antakelig av pengemangel. Nyere tids forsøk på å få den reist i mer moderne stil, har møtt hard motstand fra beboere i nabolaget. For bilder av anlegget da det var nytt, inkl. de luksuriøst utstyrte værelsene: Se Morten Mørchs *Frogner*-bok, på omslaget og rundt side 150.

Et mer beskjedent, men utsøkt anlegg er *Vestre Evangelisk Lutherske Frikirke* på hjørnet av Pilestredet og Josefines gate (adresse Pilestredet 69), oppført 1919–20, arkitekter: Harald Aars og Lorentz Ree. Fasadene er utført i håndbanket fuget tegl. Uten hjelp av «nips» er teglen murt med detaljerte gesimser og andre detaljer. Særlig vakkert er partiet fra hovedtrappen og opp til hovedinngangen. Utførelsen tok arkitekt Ree med seg til Vigelandmuseet. Der er stilen mer renskåret – vi er der i 1920-

Vestre Evangelisk Lutherske Frikirke, Pilestredet 69. Foto sider 20 + 21: Bjørn Stendahl, 2020.

årenes klassisisme. I nyere tid er «menighetshusdelen» bygget til – i tegl, men ikke med samme fine kvalitet – synes Truls Aslaksby.

Oppe ved Majorstuen, på opprinnelig Nedre Blindern gårds grunn, sto det i 1920 ferdig et kvartal av «Majorstuens Leiegaarde». Disse står nokså uforandret den dag i dag med adresse Trudvangveien 31-41, og er interessante på mer enn én måte. For det første viser de hvordan arkitektene fulgte med tiden og omskapte seg stilmessig: Arkitekten var den svenskfødte Carl Aaman, kjent for sine nesten overpyntede 1890-talls stukkfasader på bl.a. Skillebekk (se bakomslaget på Mørchs Frogner-bok). Her er han over i den tidlige 1900-talls-nybarokken med glatte fasader og små karnapper. For det andre er dette det vel første eksemplet på storgårdskvartaler i Oslo. Unngåelse av «bakgårdssystemet» fra 1800-tallet var noe som «alle» var opptatt av etter 1899-krakket. Ved trygg finansiering via aksjetegning per leilighet, relativt rimelig tomtegrunn og kjøpersidens bakgårdsfrykt, kunne avkallet på en hardere utnyttelse allikevel gi fortjeneste i prosjektet. Se foto i Kavringen nr. 88 (februar 2018), side 13.

Vårt siste eksempel fra 1920 er arkitekt Georg Eliassens eget hus, gjemt inne i haven til Professor Dahls gate 46, der sønnen Trond holder til i en mer modernistisk bolig ut mot gaten. Farens hus ble belønnet med Sundts premie, utdelt av Oslo Arkitektforening, for 1920. Det er et fint eksempel på «det hjemlige», som man forsøkte å gi form i årene etter 1899-krakket, og som Eliassen og arkitektpartner Andreas Bjørcke hadde fått trening i gjennom flere år i Stockholm. Jeg tror også de må ha bladd litt i engelske arkitekturtidsskrifter!

Georg Eliassens hus, Professor Dahls gate 46.

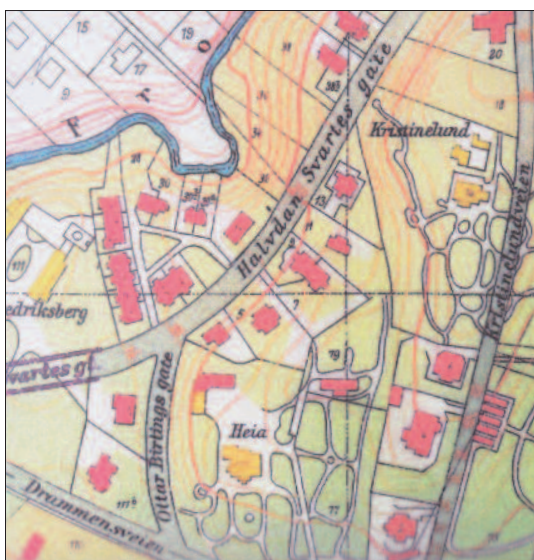
Fredriksberg, Det engelske kvarter og Heia

Ved Finn Holden

Løkken *Fredriksberg* var opprinnelig en husmannsplass under Frogner hovedgård, den ble også kalt Svenskebråten eller Brennevins-Kjelen. Plassen lå ved Frognerbekken, nord for Drammensveien. I 1754 ble den forpaktet bort til kjøpmann Fredrik Clauson, som ga løkken sitt navn, og solgte den da han kjøpte Frogner hovedgård i 1800.

Arno Berg skriver at løkken ble et flott lyststed, ubetinget det fineste av løkkene på Frogner. Foran huset lå det en regelmessig hage i terrasser ned til Drammensveien. Her utvidet hagen seg mot grønsakshagen, inndelt i fire kvarterer, og mot øst to fiskedammer.

I 1824 kjøpte kjøpmann Andreas Tofte løkken på auksjon for 4500 spesidaler, og utvidet løkken østover. Andreas Tofte var rik og samfunnsbevisst, og ble byens første ordfører i 1837. Da datteren Thea giftet seg med Thorvald Meyer i 1843, fikk hun i bryllupsgave en del av Frederiksberg, området *Heia* med nybygd villa.

Det engelske kvarter i Halvdan Svartes gate

Ekteparet Meyer bodde på Heia til 1852. Da døde Jacob Meyer, og Thorvald Meyer flyttet med familien inn til farens palé på Karl Johans gate. Han rev villaen på Heia og bygde et nytt og større landsted her. Han kjøpte opp naboeiendommer og utvidet Heia fra 20 til 84 mål.

Da Thorvald Meyer døde i 1909, arvet hans eneste ugifte datter, Agnes, hele Heia, og bodde her til sin død i 1918. Resten av eiendommen ble stykket ut i mindre tomter, og annonsert i 1910 til salgs under adressen Drammensvei-tomtene 104b og 109. Selskapet vedtok servitutter for arealet: «Tomten må aldri benyttes til utsalg eller til noen bedrift som medfører støy, lukt eller urenslighet, således ikke til noen slags fabrikk, manufaktur, smie, kobberslagsverksted, teglverk, bryggeri, malteri, slakteri, dansehushus, kjelebane, brennevin- eller ølutsjkenking eller annet lignende.» Gjennom området ble det planlagt en buet, terrengtilpasset gate. Dette prinsippet slo gjennom i «generalplanen» av 1912.

Fredriksbergs gamle frukthage, tomtene nr. 4–10, ble ervervet av et konsortium, styrt av fru Fernanda Stribolt. I 1911 ble den unge arkitekt Harald Hals engasjert til å planlegge hele området og å tegne husene.

I England var Harald Hals blitt inspirert av de moderne engelske hagebyer. Han foreslo å anlegge en husgruppe mellom gaten og bakken ned mot Frognerbekken, og med en stikkvei fra Halvdan Svartes gate inn til en rund plass midt i grenda. Alle

Fra «Rundingen» i Det engelske kvarter, Halvdan Svartes gate 8–30. Arkitekt: Harald Hals.

husene fikk adkomst fra denne runde plassen. Mange av leiegårdene bygd i Kristiania fra 1880- og 90-årene hadde det samme prinsipp. I stedet for inngang fra gaten gikk en port fra gaten inn til et gårdsrom med inngang til boligene. Dette skapte en fellesfølelse som ga seg uttrykk i det navnet beboerne kom til å bruke om den lille grenda – «Rundingen», husene rundt en liten plass. Senere fikk området tilnavnet «Det engelske kvarter», en norsk versjon av den engelske hagebyen.

Rundingen ble forløperen for hagebyer som Harald Hals senere anla i byen, Ullevål og Lindern. Det engelske kvarter er verneverdig og står på Byantikvarens «gule liste».

Heia

På den andre siden av Halvdan Svartes gate ligger løkken Heia. Etter Agnes Meyers død i 1918 la arvingene eiendommen ut for salg, og mange funkiseiendommer, utformet av arkitekt Nicolai Beer, ble bygd i 1932–34 rundt landstedet. Thorvald Meyers landsted ble revet i 1967.

Fredriksberg

I 1871 ble Fredriksberg solgt til vinhandler P. A. Larsen, som rev Toftes villa og bygde et nytt landsted. I 1890 ble løkken solgt til høyesterettsadvokat Ingar Nilsen, og noen år før andre verdenskrig begynte utbyggingen av det siste området av

Flotte funkishus på Heia, Bygdøy allé 91–103. Arkitekt: Nicolai Beer.

Fredriksberg med seks etasjes teglsteinsbygg med buede fasader, utformet av brødrene Leif og Ernst Torp.

Våningshuset på Fredriksberg ble revet i 1939, hele løkken Fredriksberg var utbygd.

Kilder:

Morten Ole Mørch: Frogner, Truls Aslaksby i Harald Hals og Det engelske kvarter, Ole Daniel Bruun: Arkitektur i Oslo. (Det engelske kvarter blir kalt Heiabyen, men som vi har sett, ligger Heia på den andre siden av Halvdan Svartes gate.) Områdene er også omtalt i Kavringen nr. 5 (august 1996) og nr. 23 (november 2001). Foto av Fredriksberg på 1880-tallet i Kavringen nr. 23.

Fine teglgårder på Fredriksberg, Drammensveien 113–119, Halvdan Svartes gate 2–6 og Ingar Nilsens vei 1–7. Arkitekter: Leif & Ernst Torp. Foto s. 24–26: Bjørn Stendahl.

Endringer

Tekst og foto: Lasse Tømte

Rett ved siden av bygården jeg bor i, og bare noen få meter fra skrivebordet mitt, er nye Ruseløkka skole under oppføring.

Inntil videre er skolen bare et skjelett – ytterveggene er ikke satt opp ennå. Men etasjene er på plass, åtte i tallet, holdt oppe av enorme stålbjelker både horisontalt og vertikalt, med kryssdragere og avstivere i alle retninger. Det blir en mastodont av en bygning – dobbelt så høy som bygården ved siden av, og lang som et helt kvartal. Når jeg løfter blikket fra skrivebordet og ser ut av vinduet, fyller den hele himmelen.

Som medlem av Frogner historielag har jeg vært med å kjempe med nebb og klør mot den nye skolen. Derfor er det med seig motvilje jeg må innrømme at den akkurat nå, som uferdig skjelett uten vegger, faktisk er ganske fascinerende. Perspektivet innover i den halvferdige bygningen, er svimlende. Lyslister i taket i hver etasje understreker de uvirkelige dimensjonene i bygget og leder blikket langt innover i den tomme konstruksjonen. I grålysningen ser arbeiderne der inne skyggeaktige og uvirkelige ut der de beveger seg omkring i tykke vinterklær, med månestøvler på føttene og hjelmer på hodet, stiliserte og ansiktsløse i det sterke bakgrunnslyset, som om de kom fra Mars, og ikke fra Polen og Litauen. Av og til blir de stående på kanten av stillaset i grupper på to eller tre, med overkroppene tungt lent mot det provisoriske gelenderet, svarte og urørlige som utstansete pappfigurer. Sigarettene gløder. Jeg sitter ved skrivebordet mitt og ser på dem gjennom vinduet. Det tar lang tid før jeg skjønner at de også ser på meg, og at de har gjort det like lenge som jeg har sett på dem.

Her i tredje etasje er vi ikke vant til at folk ser inn til oss. Det er en endring vi blir nødt til å leve med framover.

Endringer er ellers noe strøket jeg bor i gjennomgår i stor skala for tiden, noe ikke minst alle heisekranene vitner om. De står så tett at de griper inn i handlingsfeltene til hverandre, sånn at den ene kрана ikke kan svinge uten at kranene omkring blir nødt til å svinge med for å unngå kollisjon. Denne kranballetten er fascinerende å se på. Den må kreve intens kommunikasjon mellom de forskjellige kranførerne, der de sitter i hvert sitt lille glassbur høyt hevet over hver sin byggeplass. Hva ville vel ikke en dyktig koreograf kunne få ut av disse kranbevegelsene? Om man i tillegg hyret inn en komponist til å synkronisere alle lydene – sprengnings sirenene, ryggesirenene fra de store lastebilene, hamringen fra spuntmaskinene og den evinnelige knatringen fra hydraulikkhammerne – ville man virkelig ha kunnet regissere en høyst særegen fore-

stilling med hele byen som scene. Legg til skipsfløytene fra båtene nede på Rådhuskaia, og oppsetningen ville ha vært komplett.

Faktisk er den allerede i gang, uten verken komponist eller koreograf. Forestillingen pågår hver eneste dag, fra tidlig om morgenen til sent på kveld. Men

Et fascinerende skelett? Svimlende perspektiv? – det skal innrømmes...

den er ikke noe kunstverk, bare et ytterligere kapittel i den enorme, brutaliserende endringsprosessen byen vår er inne i, og som ser ut til aldri å skulle ta slutt. Her i Vika går den ene byggeplassen over i den andre. Folk går i spissrotgang mellom brakkerigger og stengsler, og alle fortau er utstyrt med skilt med oppfordring om å bruke fortauet på motsatt side – der det selvfølgelig står et tilsvarende skilt.

Vi er blitt vant til å gå omveier. Men nå har noen av oss begynt å bli temmelig slitne av alt sammen. Og det er vi nok ikke alene om. Selv om Vika / Ruseløkka er et ekstremt tilfelle, er også andre deler av byen preget av en nærmest avsindig byggevirksomhet. Legg til alle trikkeskinnene som legges om og gågater in spe som av uutgrunnelige årsaker må spas opp før de kan gås på, og vi får en situasjon som begynner å bli ganske drøy.

Oslo går for å være den raskest voksende byen i Europa. Og når innbyggertallet stiger, blir det selvfølgelig behov for nye bygninger, fra boliger til skolebygg og alt mulig annet. Men veldig mye av den byggevirksomheten vi ser rundt oss for tida, spesielt i sentrum, handler ikke om å gjøre byen større, men om å endre på den byen.

Den nye Ruseløkka skole er ett eksempel. Ifølge planen er levetiden for bygningen anslått til tretti år. Den erstatter en solid skole i stein og tegl som sto i 150 år, og som ifølge folk som har greie på det, fint kunne ha stått i minst 100 år til. Skolebygningen var en identitetsmarkør i strøket og et levende historisk monument.

Kranballetten i Vika.

Den sto som en portvakt og markerte inngangen til et nesten intakt miljø av autentiske 1880-tallsbygninger. Det forelå planer om rehabilitering av den gamle skolebygningen, noe som ville ha gitt samme kapasitet som den nye skolen, i tillegg til større skolegård og et eget etterkrigsmuseum. Likevel ble den gamle skolen revet. De andre byggeprosjektene i Vika handler om å erstatte forretningsbygg som har stått i sine tilnærte tretti år eller knapt nok det, med nye bygninger med de samme funksjonene som de gamle, men på en måte som angivelig skal være mer tidsmessig. Nøyaktig hvordan denne forskjellen i «tidsmessighet» vil fortone seg når bygningene står ferdige om et par års tid, gjenstår å se – det skal mye til at noen savner de «gamle» bygningene spesielt sårt, bygget som de var i en brutalistisk epoke de færreste har særlig sans for. Men selv brutalismen forteller en historie. Og hvor blir det av historien hvis byen skal saneres og fornyes for hver generasjon?

At kontinuerlige endringer er blitt en del av normalen, er ingen original observasjon. Men hvor mye endring kan man egentlig tåle uten å miste noe vesentlig, som historisk bevissthet og tilhørighet? Det er på tide at noen drar i nødbremsen. Det greier seg nå – i januar 2020.

Ennå noen dager kan jeg la meg adspredde av å følge med på aktivitetene til de polske og litauiske arbeiderne som holder på inne i det merkelige, dype bygningskjelettet. Men det varer ikke lenge. Snart er ytterveggene på plass, og da er det slutt på moroa.

Folk på Frogner

Ved Lasse Tømte og Wenche Lie Giæver

Han er en skikkelig nerd når det gjelder Oslohistorie, og langt over vanlig nysgjerrig. Det forklarer hvorfor han en dag trålet Fearnleys gate for å finne akkurat det huset hvor det i en av Torolf Elsters krimbøker var begått et bestialsk mord. Huset var beskrevet i boken, men hvilket hus var det?

Møt *Knut Are Tvedt*, 68 år, og mangeårig forlagsredaktør for flere oppslagsverk, blant annet Oslo byleksikon. I februar i år ble nettutgaven av leksikonet lansert.

I den digitale versjonen er det lenker hvor man kan klikke seg dypere inn i historiene, og finne nærmere omtale av spesielle steder. Dette er en helt ny måte å lage lek-

sika på. Tvedt var i nærmere 20 år hovedredaktør for bokutgaven. Han er også redaktør for årboken «Hvem Hva Hvor» og har en fortid i Kunnskapsforlaget, hvor han blant annet jobbet med «Store Norske Leksikon». Likevel har han funnet tid til å skrive for historielagets blad, Kavringen. Han forklarer: – Det er naturlig. Jeg har bodd på Frogner hele livet, de siste 40 årene i Gyldenløves gate.

Han er født og oppvokst på Gimle terrasse, og gikk på Ruseløkka skole.

– Jeg var et umulig barn, og ble sendt på førskole på Ruseløkka allerede som seksåring. Det var et bra og allsidig miljø, hvor elevene kom fra alle sosiale lag.

Han husker at han som seksåring sto ute i skolegården, og så at gamle Vika ble revet. Og i fjor sto han på samme sted og så at de rev «det nye Vika».

Som så mange andre i bydelen har han et forhold til Ruseløkka skole, og mener man skal være forsiktig med å utfordre det han kaller identitetsmarkører.

– Det er ikke bare en bygning som blir revet. Det er titusenvis av elever som har gått på denne skolen, hver med sin historie, sine opplevelser og sine minner. Det samme gjelder for planene om å rive Ullevål sykehus. Det er hundretusenvis som er blitt friske der, og så sier byråkratene at det er «uegnet» som sykehus. Eller når det ble påstått at Nasjinalgalleriet ikke egnet seg for kunst? Vi skal være varsomme med å gå løs på slike identitetsmarkører i byen.

Interessen for historie kan han datere til tiden på videregående på «Katta», Oslo Katedralskole. Elevene kom fra alle kanter av byen, og han fikk mulighet til å sykle rundt og se seg om, og bli kjent med andre spennende bydeler.

– Skulle man på sjekker'n, holdt det ikke å være i sitt eget nærmiljø. Jeg hadde jo sykkel, da, jeg var ikke en sånn som tok trikken og bussen hele tiden. Jeg syklet – og det var veldig nyttig. Plutselig oppdaget jeg steder i byen, der jeg ikke var kjent. Det var mye spennende å se. Det var en spore til interessen min for Oslo-historie.

Senere ble det Universitetet i Oslo, og hovedfag i historie. Oslo-historie ble hovedinteressen og drivkraften. Arbeidet som redaktør har vært både jobb og hobby. – Alle interessene dine blir fag. Vi hadde folk i Store Norske Leksikon, de leste ukeblader og fulgte med på TV-serier, bare for å fange opp trender i samfunnet. Jeg var blant annet sportsredaktør, og måtte følge med på det. Men jeg liker å følge med; i denne jobben må en være sånn at man lurer på hvordan det går.

– Jeg har nok et «nysgjerrigper»-gen.

– Leksikonredaktører jobber litt annerledes enn andre forlagsredaktører. Der redaktører ellers fungerer som sparringpartnere for forfattere, skriver leksikonredaktører mange av artiklene selv.

– Jeg var redaktør da vi laget byleksikonet i bokform. Da ble veldig mange opplysninger samlet i lange gateartikler. Men den digitale utgaven som er kommet nå, er et helt annet verk. Der er det lenker og klikkbare referanser hele veien igjennom. Det digitale verket er rett og slett en egen sjanger. Og jeg er fortsatt et sentralt medlem av redaksjonen.

– Det som er moro med et byleksikon, er for det første at det er håndterbart. Temaet er såpass avgrenset, at det er mulig å gjøre det komplett og ordentlig. Når man lager Store Norske Leksikon blir det mer tilfeldig hva som kommer med og hva som

ikke kommer med. Et byleksikon er mer avgrenset. Og så når man et engasjert publikum. Det er alltid noen som kan veldig mye om veldig små ting. Så det som da er hele greia ved å være redaktør for et sånt verk, det er at man skal klare å skille mellom det som er vesentlig og det som ikke er så vesentlig. For kildetilfanget er helt enormt. Det ville ikke ha vært vanskelig å lage et byleksikon i ti bind, hvor det står alt mulig om alle hus i hele byen. Men det er ikke relevant. For deg er det kanskje interessant å vite hvem som bodde i leiligheten din før du bodde der, men det er ikke like interessant for meg. Det som står i leksikonet, skal være allment relevant. Og når man har vært førti år i bransjen, har man en slags fornemmelse av hva som er det.

– En vanskelighet ved Oslo-historie, er å ha en formening om hvor strøkgrensene går. Hvor bor jeg? Hvor er vi nå? Er vi i Vika, Ruseløkka eller på Frogner? Grensene har flyttet seg gjennom tidene, og de er upresise. I tillegg er det sånn at to nærliggende strøk kan ha helt ulike valører i folks bevissthet. Jeg kom en gang i skade for å skrive at en viss vei lå på Korsvoll. Da fikk jeg en indignert telefon fra en dame som mente at dette var rystende historieforfalskning, for den veien lå jo på Nordberg. Hun hisset seg kraftig opp, og fortalte at de hadde kjøpt byleksikonet i gave til en person i nærmiljøet der, men da de så dette, hadde de styrtet ned til Tåsen bokhandel og byttet, for de ville ikke gi bort en bok som sa at de bodde på Korsvoll når de bodde på Nordberg.

En som kjenner Knut Are Tvedt godt, har beskrevet ham som en grundig og systematisk person, opptatt av informasjon og kunnskap. Med sine allsidige interesser, er det derfor ikke overraskende at han er quiz-ekspert.

– Jeg har laget mange quizoppgaver. Det er et fag, og det syns jeg man kan anerkjenne.

I rundt ti år laget han quiz for Aftenpostens aftenutgave. Han lager også quizen i vårt medlemsblad, Kavringen. Han deltar ellers selv på Oslo-quiz, og også på Riksmålsforbundets månedlige språkquiz i «Gamle Rådhus». Det sies at han er på det mestvinnende laget.

– Hvis dette intervjuet hadde vært en quiz, og du hadde fått spørsmål om hva som gjorde deg lykkelig. Hva ville du ha svart?

– Skiføre! Det er det som betyr noe.

Som barn av nikkersadelen i Gimle terrasse, går han om vinteren timer på ski, noe han ble vant til som tenåring i slutten av 60-tallet, den gang det var gode snøvintre. Han er lommekjent i Nordmarka, går gjerne alene, og sier han får ro til å tenke.

– Jeg har laget mange bøker på skitur.

Det finnes ellers en mer skjult side av Knut Are Tvedt, den viser en annen personlighet enn den grundige, systematiske forlagsredaktøren. Han er blodfan av den engelske folkrockgruppa «Fairport Convention», som i en periode spilte mye i Norge. Hvert år arrangerer gruppa festival i England, i en liten landsby. Der er han med jevne mellomrom.

– Hva er bedre enn å sitte på et jorde, høre på musikk, og drikke øl?

50 år siden norsk pizzahistorie startet på Frogner

Ved Knut Are Tvedt

Nå i mai var det 50 år siden den første pizzarestauranten åpnet i Norge. Det skjedde i vår bydel. Også en av de andre tidlige pizzarestaurantene lå på Frogner.

Det var pizzarestauranten på Solli plass – med Solli bowling – som var først ute. Den introduserte pizzaen for nordmenn, som til da var nokså uvitende om dette italiensk-amerikanske hverdagsproduktet. Men det skulle fort endre seg.

Det var faktisk slik at de færreste i Norge i 1970 visste hva pizza var. Men under tegnede hadde vært i Italia sommeren 1970 og var dermed fortrolig med begrepet, da den nye restauranten ble oppdaget av oss ungdommer på Frogner sensommeren 1970. Peppes fylte et behov. Det var ikke mange steder å gå ut for tenåringer den gangen, og Peppes var midt i blinken, som en blanding av relativt rimelig og passe uformelt. Ikke minst hvis man skulle på *date*, som det nå heter. Terskelen for å spørre noen man var interessert i, om hun ville være med, var derfor ganske lav, og ikke forbundet med så store investeringer verken økonomisk eller emosjonelt. Og med bowlinghallen i samme lokale, var det et sted der man kunne være flere sammen. Peppes ligger fort-

satt i Observatoriegata, men hadde adresse til Drammensveien (nå Henrik Ibsens gate 100).

Pizzaen på Solli plass åpnet med ni typer pizzaer på menyen i 1970. Den minste og billigste kostet 10 kroner, den største og dyreste 22. Den mest populære var vel «The American Way». Bakgrunnen for navnet var at innehaverne kom fra USA. Peppes ble startet i Hartford, Connecticut, i slutten av 1960-årene av ekteparet Anne (opprinnelig norsk) og Louis Jordan. Louis hadde jobbet på en pizzabar som het «Pepe Pizzeria», og tok med seg erfaringen derfra til Norge. Det er nok hovedgrunnen til at vi i Norge spiser pizza inspirert fra USA, med mer ost og tynnere bunn enn det som er vanlig i Italia.

I 1972 åpnet restauranten på Frogner plass. Den holdt til i de gamle ærverdige lokalene til restauranten Westend, og hadde en flott beliggenhet. Den praktfulle gården på hjørnet av Thomas Heftyes gate og Frognerveien (Frognerveien 54) er fra 1899 (arkitekt Halfdan Berle), med rundt hjørnetårn mot Frogner plass. Nå er det Kiwi-butikk i lokalene.

Senere kom det restauranter andre steder i byen, først på Sinsen (Konghellegata 3). I dag er det Peppes Pizza på Solli plass, Skøyen, Aker brygge, Stortingsgata, Oslo S, Karl Johans gate, Kampen, Løren, Lambertseter, Hauketo, Røa, Tåsen, Nydalen og Ammerud.

Peppes Pizza het opprinnelig Peppe's Pizza, apostrofen forsvant i 1999. Den er nå den største pizzarestaurant-kjeden i Skandinavia, og var også en av de første som begynte å levere pizza hjem til folk. Selskapet var eid av Narvesen fra 1994. Da Narvesens serveringsvirksomhet (da en del av Reitangruppen) i 2002 ble overtatt av Jens Ulltveit-Moe og hans selskap Umoe, ble Peppes Pizza innlemmet i Umoe Catering.

Men på tross av flere eierskifter, er pizzaen fortsatt den samme.

Anne og Louis Jordan startet Peppes pizza i 1970. Ifølge annonse 1973 hadde restauranten egen avdeling for ungdom...

Frogner skole

Tekst og foto: Knut Are Tvedt

I disse dager er det 50 år siden Frogner skole ble nedlagt, og det siste kullet feirer i år 50-årsjubileum. Men bygningen til det tradisjonsrike gymnaset er fortsatt i bruk som skolebygning.

Våren 1970 ble Frogner skole nedlagt som gymnas. Det var kanskje ikke så rart at det i disse årene kom en viss sanering og sammenslåing av de videregående skolene på vestkanten. Det var hele seks (!) gymnas innenfor en gangavstand på ti minutter: Frogner, Nissen, Vestheim (nedlagt 1969), Berle (nedlagt 1969), Elisenberg (nedlagt 1990) og Hegdehaugen (nedlagt 1976). I tillegg lå Oslo handelsgymnasium i nærheten, selv om det jo ikke var en skole som var bygd for strøket.

Tettheten av gymnas på vestkanten forteller mye om forskjellene på øst og vest i byen. I tillegg til skolene i vår bydel, var det også like etter krigen andre sentrum/vest-skoler som Fagerborg, Aars og Voss og Katta, mens sentrum/øst bare hadde Vahl og Foss. I ytre by lå på vestkanten gymnasene Ullern, Ris og Berg, samt Grefsen (hvis det kan regnes som «vestkant»), mens østkanten hadde Grorud, Sinsen og Teisen. I sør hadde vi Nordstrand og Holtet. Av Oslos 21 gymnas i 1950, lå altså seks av dem på et lite område i vår bydel.

Frogner skole var en fortsettelse av Gjertsens skole, som var grunnlagt i 1869. Gjertsens skole lå på St. Olavs plass, i bygningen der Helserådet siden flyttet inn, og som ble revet 1965. Skolen flyttet i 1899 inn i den nye staselige skolebygningen i

Niels Juels gate 52, med hovedport i Gyldenløves gate. Bygningen var utformet av Ove Ekman, og navnet ble endret til Frogner høiere almenskole. Den var fortsatt et privat gymnas fram til 1919, da den ble solgt til kommunen og etter hvert fikk navnet Frogner Realskole og Gymnas. Det var i denne perioden Johan Borgen var elev ved skolen, og som han har beskrevet i sin «Barndommens rike».

Skolen var den gang også middelskole, dvs. at elevene begynte på skolen da de var ferdig med 5. klasse, altså rundt tolv år, og de gikk da fire år på middelskolen og eventuelt tre år til på gymnaset.

Fra 1900 til 1919, da skolen ble solgt til kommunen, var Theodor Prebensen (1860–1934) skolens bestyrer. På grunn av vanskelig økonomi, fikk han i 1903 også overtatt naboskolen Nissens pikeskole, og de to skolene fikk felles økonomisk ledelse, noe som blant annet innebar at man kunne tilby søskenmoderasjon mellom de to skolene. Frogner skole var kjent som en skole som trakk til seg mange idrettsinteresserte elver, og den ble bl.a. skolemester i fotball i Oslo i 1910 og 1932. Blant elevene på skolen var lyrikeren Gunnar Reiss-Andersen, litteraturforskeren Ellisiv Steen, motstandskvinnen Henriette Bie Lorentzen (faren Theodor Haagaas var lektor ved skolen) og skuespilleren Knut M. Hansson.

Under krigen var skolen rekvirert av tyskerne allerede fra 4. mai 1940, og elevene måtte flyttes til Foss. Skolen ble brukt som kaserne helt frem til frigjøringen, da ble den tatt i bruk til innkvartering av britiske tropper. Den ble endelig frigitt 3. desember 1945.

Da skolen ble nedlagt i 1970, ble bygningene overtatt av, og er nå en del av, Hartvig Nissens skole.

Frogner skoles gymnassamfunn het «De unges forbund», dette var stiftet på Latinskolen for eldre elever allerede i 1867, en skole overtatt av Gjertsens skole i 1869. Russemerket var et spørsmålstegn; det ble senere overtatt av Ulsrud videregående skole, som brukte det i noen år, da russen fremdeles brukte slike merker.

Hva kan vi finne i en kjeller...?

En samtale på en restaurant. Noen forteller hvor de bor. Jeg sier: – Oj, der kjente jeg en som bodde på 50-tallet; en jazzmusiker. – Oj, svarer hun, – er det derfor en hel vegg i kjelleren er full av plakater om jazzkonserter?

Jeg får komme ned i kjellerrommet. Det er et stort klosettrom, fra den tiden ikke alle leiligheter på Frogner hadde innlagt WC. På en stor vegg kan jeg telle tretten store plakater; alle forteller om konserter med The Big Chief Jazzband, i Norge og i Tyskland. Alle historielagets medlemmer husker vel dette legendariske bandet? Det eksisterte i 56 år, fra 1952 helt til 2008 (da bandets trompeter døde). Det lagde egen klubb i Majorstuhuset (1953–64) og var husband på Down Town (1965–86). Og det var nettopp bandets trompeter, Eivind Solberg, som hadde bodd i denne gården i Gimleveien; og det var han som hadde klebet opp alle plakaten i fellesklosettet. Plakatene var fra en kort periode, 1953–55 – og min gamle venn Eivind kunne vel sitte der å minnes og mimre over denne spennende tiden i Big Chief, da han var 20–22 år gammel.

Rommet med plakaten, som nok ikke kan tas ned uten å ødelegges, er jo et kulturhistorisk klenodium. Finnes det flere slike i bydelen vår, mon tro? Bare si ifra...

Bjorn Stendahl

Foto: Helen Daldorff.

Hvem var Eivind Solberg?

Som nevnt, trompeter. Ikke bare det – han var en av de beste. Født i Oslo 22.5.1933, død 19.3.2008. Uløselig knyttet til oppblomstringen av tradjazzen i Norge rundt 1950, medlem av New Orleans Hot Dogs 1950–51 og så frontperson i The Big Chief Jazzband 1952–2008. I løpet av 1950-tallet spilte bandet inn åtte 78-plater, og det var mange på den tiden, og bandet fikk en publikumsmessig oppslutning som ellers var forbeholdt popidoler.

Eivind selv var aktiv i klubbvirksomhet (Big Chief 1952–64, Kunstnerkroa 1957–59, Metropol Jazzsenter 1959–65 og Down Town 1965–86), i jazztidsskrift og NM i amatørjazz. Han er utnevnt til æresborger av New Orleans, og i 2003 mottok han «Ildsjelprisen» fra Selskapet for Norges Vel. Ikke rart han fortjener en statue på Majorstua:

Statue i Sørkedalsveien 2
– foto: BS.

På streiftog med kamera

Riving i 2019, nybygg i 2020, i Middelthuns gate 17 – degrowth eller regrowth? Se også Ragnvald Bing Lorentzens artikkel i Kavringen nr. 93 (mai 2019). Foto: Bjørn Stendahl.

Quiz

Ved Knut Are Tvedt

Her er en ny runde med Oslo-quiz! Svarene står på side 43.

1. I år er det 50 år siden dette gymnaset i vår bydel ble nedlagt, men bygningen brukes fortsatt som skole. Hvilken skole er det?
2. Hvem er det statue av på Grete Waitz' plass?
3. I år er det 250 år siden han ble født. Han var universitetsbibliotekets første overbibliotekar. Hvem?
4. Hva heter siste stoppested på Røabanen før bygrensen mot Bærum?
5. Hvor mange representanter har Kristelig Folkeparti i bystyret?
6. Hvor holder redaksjonen i avisen Dagens Næringsliv til?
7. Frem til 1950 hadde Oslo domkirke et annet navn. Hvilket?
8. Hallings skole, som lå på hjørnet av Oscars gate og Uranienborgveien, hadde en prominent elev i årene 1913–21. Hvem?
9. Den første automatiske telefonsentralen i Norge, Frogner sentral, ble åpnet i 1921. Hvor lå den?
10. Han bodde i Bygdøy allé 65, og i år er det 75 år siden han ble valgt inn i bystyret, der han satt helt til 1975 og hadde en rekke fremtredende posisjoner. Hvem?
11. Arnold Haukelands skulptur «Dynamikk» ble satt opp 1966 i vår bydel. Hvor?
12. Når omtrent flyttet Deichmanske bibliotek til lokalene på Hammersborg?
13. Og når omtrent åpnet Deichmanske bibliotek første gang?
14. Utenfor Frydenlundgata 10b henger det et blått skilt fra Oslo byes vel. To (kunstner)brødre vokste opp her. Hvem var brødrene?
15. Da Nikita Khrusjtsjov var på offisielt besøk i Norge i 1964, var han den eneste Sovjet-lederen som besøkte Norge (Gorbatsjov var ikke på offisielt besøk da han fikk fredsprisen). Hvor bodde Khrusjtsjov under besøket?

Hvor står vi?

– Etter å ha lest lederen i Kavringen denne gangen, samt legger til allmennkunnskap som at første del av Drammensveien for noen år siden ble omdøpt til Henrik Ibsens gate, skulle det ikke mye tankekraft til å finne ut at vi var på Solli plass, skrev Anne Louise og Anders C. Fougli. – Det er heller ikke så mange gatekryss med så mye trafikk av alle «sjatteringer» i vår bydel. I tillegg passer det inn at Hydroparken grenser opp mot gatekrysset i vest, mens gaten i øst ender i Dronningparken/Slottsparken.

Takk til dere! Riktig løsning var *krysset Henrik Ibsens gate / Cort Adelers gate* (oppkalt etter to personer «født i Grenland med vel 205 års tidsforskjell»). Det kom flere riktige svar, og premien på tre Flax-lodd går denne gang til *Lill Thomas Nordal*, Gydas vei 18, 0363 Oslo. Gratulerer! – og her er en ny nøtt:

Vi står i et ikke så veldig trafikkert kryss denne gang. Én av gatene er en relativt gammel bygdevei, iallfall fra 1700-tallet, selv om den ikke fikk sitt offisielle navn før i 1864, oppkalt etter et løkkeområde. Den andre gaten er oppkalt etter en kjent dikter, som døde ett år før gaten i 1874 fikk dagens navn. Før dette var gaten oppkalt etter et pleiehjem i vårt kryss, det var allerede på 1870-tallet kommet bygårdsbebyggelse i strøket. I 1875 kom en av Christianias første hestesporveier i dikterens gate, i dag går det fortsatt trikk der – en «trikk» visste han naturligvis ikke hva var. Pleiehjemmet ble erstattet av en funksjonalistisk blokk i 1937.

Ser vi mot nordøst i den gamle bygdeveien, går gateløpet over i et annet gate-navn, oppkalt etter en løkke utenfor bydelen vår. Snur vi oss og ser mot sydvest, møter vi en okergul murgård – og der svinger veien nordvestover til sitt «bestemmelsessted».

Hvor står vi? Send svaret til Kavringen – med oppgitt navn og postadresse – gjerne på e-post rett til redaktøren (se e-postadresse side 2) – og vi sender en premie på tre Flax-lodd til én av dere.

Svar på quiz (fra side 41):

Svar:

1. Frogner skole (nå en del av Hartvig Nissen vgs).
2. Kupper'n (Knut Johannesen) (statuen av Grete Waitz er vedtatt flyttet hit fra Martinus Lørdahls plass, men bydelen har ikke fått somlet seg til det ennå).
3. Georg Sverdrup.
4. Ekraveien.
5. En.
6. I «Akerselva Atrium», Chr. Krohgs gate 16.
7. Vår Frelsers kirke.
8. Kronprins Olav.
9. Elisenbergveien 37.
10. Brynjulf Bull, ordfører 1951–55, 1960–61 og 1964–75.
11. Ved Frognerstranda/Strandpromenaden.
12. I 1930-årene (1933).
13. Slutten av 1700-tallet (1785).
14. Henki og Lasse Kolstad.
15. På Bygdøy kongsgård.

Grasrotandel

Tipper du? Eller spiller på Lotto eller Joker?

Da er det mulig å registrere Frogner historielag som mottaker av grasrotandel.

Grasrotandelen sikrer at frivillig organisasjoner mottar støtte.

Registrer Frogner historielag, org.nr. 992 382 813.

Takk for støtten!

Huskeliste

Med forbehold om korona-restriksjoner:

Tirsdag 16. juni:

Vandring på sydøstre Frogner-rygg, fra Grotten til Tjuvholmen. Oppmøte i Slottsparken, utenfor Grotten, Wergelandsveien 2–4, kl. 18.00.

Tirsdag 25. august:

Vandring langs Frognerbekken, fra nedre Frøen til Frognerkilen. Oppmøte ved Middelthuns gate 29 kl. 18.00.

Tirsdag 15. september:

Quislings ran – kåseri om Villa Grande m.m. ved Bodil Stenseth – på Schafteløkken kl. 19.00.

Tirsdag 27. oktober:

Oslo-arkitekturen nå til dags – maksimal mistilpasning? Ved Truls Aslaksby – på Schafteløkken kl. 19.00.

Tirsdag 24. november:

Førjuls møte med mat og drikke – og kåseri om byoriginaler ved Even Saugstad – på Schafteløkken kl. 19.00. Forhåndspåmelding til Elisabeth Solem innen 15. november.

For detaljer om våre arrangementer: *se side 6–7.*

Bli medlem av historielaget

– eller til deg som selvsagt er medlem: Verv et medlem!

Medlem blir man ved ganske enkelt å sende kr 300 til Frogner historielag, Tidemands gate 44, 0260 Oslo, bankgirokonto nr. 1607 57 61256. Husk å skrive fullt navn og adresse og merke meldingen *Kontingent*. Historielagets e-postadresse er post@frognerhistorielag.no.

RETURADRESSE: Frogner historielag, Tidemands gate 44, 0260 Oslo.